

MILOŠ ZAPLETAL

NESSMRTELNÍ

SLAVNÍ MLADÍ STAŘÍCI

ZDENĚK SVĚRÁK • JIŘÍ SUCHÝ • JIŘÍ MENZEL • JIŘINA BOHDALOVÁ • KAREL GOTT • PETR NÁROŽNÝ • JIŘÍ ČERNÝ
KAREL SCHWARZENBERG • JAN PŘEUČIL • MILAN LASICA • LIBOR PEŠEK • JIŘÍ GRYGAR • JAN PIRK • YVETTA SIMONOVÁ
JAN SAUDEK • PAVEL PAFKO • JANA ŠTĚPÁNKOVÁ • VÁCLAV VORLÍČEK • JAN MĚŠTÁK • NINA DIVÍŠKOVÁ
JURAJ JAKUBISKO • JAN KAČER • JOSEF ZÍMA • ZBIGNIEW CZENDLIK • DANA ZÁTOPKOVÁ • ZDENKA PROCHÁZKOVÁ
CYRIL HÖSCHL • HYNEK BOČAN • JIŘÍ ŠALAMOUN • IVAN M. HAVEL • KAMILA MOUČKOVÁ • JEFIM FIŠTEJN
GUSTAV OPLUSTIL • EVA ZAORALOVÁ • VADIM PETROV • JIŘÍ SRNEC • RADKIN HONZÁK • LINDA WICHTERLOVÁ
JOSEF KOUTECKÝ • DAGMAR EVALDOVÁ • VLADIMÍR JUST • JOSEF MÁRA • MILOSLAV JÍCHA • LUBOŠ PEREK
LUDVÍK ARMBRUSTER • RUDOLF ZAHRADNÍK • VLADIMÍR BENEŠ SEN. • IVAN VYSKOČIL • KVĚTOSLAVA HRANOŠOVÁ

MLADÁ FRONTA

Nesmrtelní

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.mf.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

MLADÁ FRONTA

Miloš Zapletal

Nesmrtelní– e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Miloš Zapletal
NESMRTELNÍ

MILOŠ ZAPLETAL

NE SMRTELNÍ

SLAVNÍ MLADÍ STAŘÍCI

Mladá fronta

Text © Miloš Zapletal, 2018

Glosy © Miloš Zapletal, Cyril Höschl, Vladimír Just, Jan Měšťák, Jan Pirk,
Zbigniew Czendlik, Jefim Fištejn, 2018

Ilustrace © Pavel Hanák, 2018

ISBN 978-80-204-4953-5 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-204-5114-9 (ePDF)

ISBN 978-80-204-5113-2 (ePUB)

ISBN 978-80-204-5115-6 (Mobi)

*Hance, která mi tolik pomáhala...
Synům Petrovi, Robertovi, Mildovi a Pětovi,
aby věděli, jak jednou zestárnout...*

Obsah

<i>Nesmrtelnost prý neexistuje (Miloš Zapletal)</i>	10
Jiří Menzel (80), režisér, scenárista, herec	12
Dana Zátopková (96), sportovkyně, oštěpařka, olympionička, trenérka	20
Petr Nárožný (80), herec, moderátor, bavič	26
<i>Proč je název této knihy Nesmrtelní (Miloš Zapletal)</i>	36
Ludmila Wichterlová (101), lékařka-stomatoložka, manželka Otty Wichterleho	38
Josef Koutecký (88), chirurg, pedagog, spisovatel, zakladatel dětské onkologie	44
Jan Přeučil (81), herec, rétor, pedagog	52
<i>Tužby, které v sobě nosíme (Zbigniew Czendlik, kněz)</i>	66
Zdenka Procházková (92), herečka, konferenciérka, spisovatelka	68
Libor Pešek (85), dirigent, buddhista	76
Dagmar Evaldová (90), sokolka, samaritánka	84
Jiřina Bohdalová (87), herečka, bavička	92
<i>Makropulos (Vladimír Just, teatrolog, literární a divadelní kritik)</i>	102
Josef Mára (89), producent, manažer a ředitel divadla Ateliér, emigrant	104
Hynek Bočan (80), režisér, scenárista	112
Jiří Šalamoun (83), výtvarník, ilustrátor Maxipsa Fíka, pedagog, spisovatel	118
<i>Nic je nic (Miloš Zapletal)</i>	125
Jiří Grygar (82), astronom, astrofyzik, popularizátor vědy	126
Yveta Simonová (90), zpěvačka	134
Radkin Honzák (79), psychiatr, publicista, pedagog, spisovatel	140
<i>Člověče! (G. P. Grabovoj)</i>	149
Miloslav Jícha (80), sekretář klubu Dukla Praha	150
Jan Saudek (83), světoznámý fotograf	158
<i>Digitální nesmrtelnost (Miloš Zapletal)</i>	166
Luboš Perek (99), astronom, astrofyzik	168
Ivan Vyskočil (89), spisovatel, dramatik, herec, pedagog	178
Ludvík Armbruster (90), řeholní katolický kněz, filozof, pedagog	186
<i>Nesmrtelná smrtelnost (Cyril Höschl, psychiatr)</i>	194
Karel Gott (79), zpěvák, malíř, hitmaker	196

Ivan M. Havel (80), vědec, spisovatel, bratr Václava Havla.	204
Kamila Moučková (90), televizní a rozhlasová moderátorka, disidentka, spisovatelka.	212
Jana Štěpánková (84), herečka	218
<i>Citáty</i>	225
Rudolf Zahradník (90), vědec, fyzikální chemik, bývalý předseda AV ČR . .	226
Václav Vorlíček (88), režisér, scenárista	234
Jiří Černý (82), hudební kritik, publicista	240
<i>Pokloňme se výjimečným (Jan Měštlák, plastický chirurg)</i>	248
Nina Divíšková a Jan Kačer (oba 82), herci, režisér	250
Květoslava Hranošová (108), nejstarší občanka České republiky.	258
Karel Schwarzenberg (81), politik.	266
<i>Kde umírá smrt (Jefim Fištejn, publicista)</i>	274
Josef Zíma (86), zpěvák, herec, král české dechovky	278
Jiří Srnec (87), zakladatel Černého divadla, režisér, výtvarník, scénograf, skladatel	284
Gustav Oplustil (92), dramaturg, scenárista	290
<i>Nesmrtelnost v náboženství, vědě a kultuře (Miloš Zapletal)</i>	298
Zdeněk Svěrák (82), herec, spisovatel, textař, scenárista, zpěvák	300
Eva Zaoralová (86), filmová publicistka, překladatelka	308
Juraj Jakubisko (80), režisér, scenárista, pedagog.	316
<i>Nesplnitelné přání (Jan Pirk, kardiochirurg)</i>	324
Vladimír Beneš senior (97), neurochirurg, pedagog, spisovatel	326
Vadim Petrov (86), skladatel, pedagog, klavírista.	336
Milan Lasica (78), herec, režisér, spisovatel, humorista, textař, dramatik, zpěvák	344
Jiří Suchý (87), textař, zpěvák, skladatel, spisovatel, básník, režisér, grafik, hudebník.	350
Pavel Pafko (78), chirurg, transplantolog, pedagog.	360
<i>Mládí je doprovází, stáří jim sluší</i>	369
<i>Nesmrtelných je mnoho (Miloš Zapletal)</i>	370
Nadace Krása pomoci	374

Nesmrtelnost prý neexistuje

Alespoň to tvrdí věda i historie a jedinou výjimkou je asi jen vesmír. Já si to však nemyslím. Nesmrtelnost z hlediska filozofického i faktického existovat může. Například když po nás něco zůstane, pro tuto i příští generaci. Po někom dům, po jiném kniha, obraz, vynález. A právě o takovýchto Nesmrtelných je tato knížka. Je o starších lidech, kteří jsou přes svůj vysoký věk pořád aktivní, něco vymýšlejí, pracují, plánují a tím vytvářejí svoji Nesmrtelnost. Nemusí to být jen umělci, vědci, vynálezci, sportovci či kněží, které všichni dobře známe. Jsou to i zcela obyčejní, neznámí lidé.

Tato kniha je o osobnostech, které si se stárnutím vědí rady. Jsou aktivní a tím si odkládají stáří, prodlužují si život. Na rozdíl od nich někteří z nás v důchodu nevíme co a jak dál s životem a divíme se, jak se nám změnil. Nikdo nám nevolá, nehledá nás, nenabízí nám práci, najednou jsme zkrátka nepotřební. Proto si práci musíme ve stáří vymýšlet. A nemusí to být ta, za kterou jsme byli dosud placeni. Může to být třeba koníček, ale ty po nás obvykle nezůstávají, snad až na sbírku známek anebo loď v láhvi. Ale stárnutí bychom se měli bránit, nenechat se jím unavit a nečekat jen na konec. Musíme něco vytvářet, něco po sobě zanechat – pak se staneme Nesmrtelnými.

Některým z osobností, s nimiž jsem se setkal, se název knihy Nesmrtelní moc nelíbil. Připadal jim příliš agresivní, některým až strašidelný. Neúnavně jsem jim vysvětloval, že tak říkám lidem, kteří svoji práci v pokročilém věku vytvářejí dílo, jež po nich zůstane a které je nesmrtelné. Nesmrtelnými tudíž zůstanou i jeho stvořitelé.

Oslovil jsem i několik „odborníků“ a požádal je o glosy či úvahy na téma nesmrtelnost. Skutečný odborník na nesmrtelnost samozřejmě neexistuje. Kněze Zbigniewa Czendlika, teatrologa

Vladimíra Justa, psychiatra Cyrila Höschla, plastického chirurga Jana Měšťáka, publicistu Jefima Fištejna a kardiochirurga Jana Pirka nicméně považuji za povoláné se k těmto tématům vyjádřit.

Možná si budete chtít nalistovat jen osobnosti populární či atraktivní nebo se zaměříte na výši jejich věku. Raději si ale přečtěte všechny kapitoly. Třeba vám právě neznámé osobnosti, které byste jinak vynechali, napoví, jak chápat lidskou nesmrtelnost – a jak jí dosáhnout.

Miloš Zapletal

Jiří Menzel

režisér, scenárista, herec

* 23. 2. 1938 v Praze

Filmová a televizní fakulta AMU

Filmy *Ostře sledované vlaky* (Oscar 1968), *Skřivánci na niti*,
Perličky na dně, *Rozmarné léto*, *Postřižiny*,

Vesničko má středisková (nominace na Oscara 1987),
Na samotě u lesa,

Obsluhoval jsem anglického krále (Český lev 1996)

Profesor FAMU

Francouzský Řád umění a literatury (titul rytíř)

Jiří Menzel je svérázný a velmi sympatický muž s duší dítěte. Má rád život. Při mé návštěvě bylo zatopeno v krbu, na stolku stálo připravené dobré víno a od první do poslední chvíle u něho vládla pohoda. Kromě skromnosti a humorné sebereflexe se mi na něm líbí, jak obdivuje svou ženu a váží si jí. Přestože Olga žije s dětmi v jiné domácnosti, pořád se navštěvují, pomáhají si a mají se neobyčejně rádi. Nadšeně ji chválí, jak se skvěle stará o dcery a přitom zvládá pořádat velké výstavy. S jeho aktivitami je to podle jeho slov slabší.

Musím upřímně říct, že nerad pracuju. Vždycky jsem dělal jen to, co po mně někdo chtěl. Musel jsem mít nad sebou bič! Většinou jsem vyhověl. Filmy ode mne už nikdo nechce, tak jsem nedávno režíroval opery v Basileji, v Budapešti a v Košicích. Přitom jsem vlastně ignorant hudby. Ta je v opeře na dirigentovi a pěvcích. Já jen říkám, kdo má přijít na jeviště zleva a kdo zprava. Víím, co je jeviště a co chce divák v hledišti. Nedělám umění, na to si netroufám, sloužím vždy divákovi. To už řekl E. F. Burian, dej mu Pán Bůh věčnou slávu, že divadelník především slouží, ale neposluhuje. Jeho Veličenstvu divákovi zkrátka sloužíme. A já si to netroufám měnit.

Vždycky říkám, že práce v opeře je poloviční oproti filmu, ale za dvojnásobný honorář. Před dvaceti lety mě pozvali do operního domu v Cagliari na Sardinii, abych režíroval *Dalibora*. Říkal jsem jim, že to neumím, ale oni odvětili, že právě proto mě chtějí. Myslel jsem si, jak je zklamání, ale asi jsem *Dalibora* udělal, jak má být. A ne tak, jak si to vymýšlejí operní režiséři.

Původně jsem vlastně chtěl dělat divadlo, ne film. Režiséra celovečerních filmů ze mě udělal až pan profesor Otakar Vávra na FAMU. Jsem na sebe pyšný, že jsem natočil jen samé komedie, nic vážného. I *Ostře sledované vlaky* byla vlastně komedie o pubertě, přestože na půdorysu války. Když se v televizi uvádějí starší filmy, vždy jsou to komedie. Vážný žánr obvykle nikoho nezajímá. Komedie přetrvá, protože je upřímná. Vážné filmy vždycky něco předstírají.

Dnes je to ovšem s filmem úplně jiné. Natočit film může v podstatě každý, kdo si vzpomene. Je to snadné. Vytrácí se tím ale řemeslo.

Obdivuji lidi, kteří mají entuziasmus a motor k práci, který nemůže vyhasnout. Jako třeba Jiří Suchý. To já bohužel nemám. Přesto si občas ještě zarezíruju a zahraju. Kromě těch operních režii jsem hrál na Slovensku v hezkém filmu Martina Šulíka *Tlumočník*. Hraju Slováka, který je slovensko-německým tlumočnickem.

Já o lenosti Jiřího Menzela docela pochybuji. Přestože se mu už moc pracovat nechce, tak občas pracuje a rád. A koneckonců na jeho filmy se jen tak nezapomene.

Cílem této knížky sice není vzpomínat, ale především si povídat o přítomnosti a plánech Nesmrtelných, nicméně mne zaujalo povídání Jiřího Menzela o pohnuté, dokonce bych řekl detektivní historii filmu *Obsluhoval jsem anglického krále*.

Nejtěžší bylo, že látka k *Anglickému králi* je tak rozsáhlá, že jsem musel pořád škrtat. A zadání bylo – jeden film. Já bych z toho udělal čtyři filmy nebo pět. Ale všechno to tam vecpat bylo nejhorší. A hlavně psát scénář! Pan Hrabal bohužel už v té době nežil, tak jsem se s tím scénářem trápil sám. On mi to kdysi nabídl, ještě za totáče. Řekl jsem mu, že už jsem Hrabalů natočil dost a že je dobře, aby to taky dělal

někdo jiný. Chtěl to točit Kachyňa, tak jsem si řekl, že je to v dobrých rukou.

Producent Jiří Sirotek měl podepsanou smlouvu s panem Hrabalem, kde bylo uvedeno, že to natočí právě Kachyňa. Jelikož Kachyňa stále dělal na jiných projektech a *Anglický král* se nerozjížděl a pomalu končila opce této smlouvy, Sirotek ukecal pana Hrabala, aby mu podepsal novou smlouvu, ale už bez jména režiséra. K tomu, aby novou smlouvu pan Hrabal podepsal, zneužil Sirotek právě moje jméno. Slíbil mu, že to budu točit já. Sirotek tak získal z Novy čtyři miliony na rozjezd, neřekl mi ovšem o jedné důležité podmínce. Sirotek se zavázal, že pokud se do určitého data projekt nerozjede, práva na román postoupí Nově. Což se také stalo. A Nova mi pak oznámila, že to musí být seriál. S tím jsem ale nesouhlasil, takže jsem to odmítl podruhé.

Projekt se tedy nerozjel a práva byla za mémi zády prodána na Slovensko. Mezitím látku nabízeli Formanovi, pracoval na tom i Jan Svěrák a nakonec i dvojice Jarchovský–Hřebejk. Ale i oni tu látku vzdali a bizarní bylo, že jednoho letního dne vyšly noviny, kde na jedné straně stálo, že Sirotek umřel a že *Anglického krále* patrně nebude točit Jan Hřebejk. Moje žena hned zvedla telefon, zavolala Honzu a řekla, že bych to měl točit já. Takže takhle jsem do toho nakonec definitivně spadnul.

S panem Menzelem jsme si povídali nedlouho před jeho vážným onemocněním. Přestože se z nejhoršího dostal, vzpomněl jsem si okamžitě na naši tehdejší debatu o smrti a stáří.

Stáří má velkou výhodu, že vám z mozku vygumuje ty špatné věci. Takže já mám téměř pořád dobrou náladu. Na jednu stranu mě sice štve, že jsem tak starej, ale na druhou jsem vlastně rád, že jsem starej. Vždyť

já se mám tak dobře, že si vlastně to stáří závidím! A smrti se nebojím. Až budu cítit, že jsem špatný, tak chci umřít. Nechci být na obtíž. A nechci pohřeb. Mám jenom strach, aby to nebylo dlouhý blbý umírání.

A víte, co je nejhorší? Nejhorší je, když vám odejde tělo a neodejde mozek. To radši ať odejde mozek. A pak bych rád, aby ten popel jednou moje žena odvezla do Španělska, kam jezdíme každé prázdniny, a aby ho tam rozsypala. Máme to místo moc rádi a vlastně tam budu s holkama pořád. Ale zatím mám krásný život, tak proč bych si ho měl kazit? Vždyť svět je plný gagů...! Jsem rád, že jsem...

2018 ©

Dana Zátopková

sportovkyně, oštěpařka, olympionička, trenérka

* 19. 9. 1922 ve Fryštátu

Olympijská vítězka (LOH Helsinky 1952)

Stříbrná medaile (LOH Řím 1960)

Mistryně Evropy (1954, 1958)

Světový rekord v hodu oštěpem 55,73 m (1958)

13násobná mistryně Československa

Členka Mezinárodní atletické federace

Členka Českého klubu olympioniků

Narodila se ve stejný den jako Emil Zátopek – 19. září 1922. Milovaný Ťopek, jak mu dodnes říká, jí bohužel už osmnáct let chybí. Život bez něj si nikdy neuměla představit a každý den na něj vzpomíná. Třeba na to, jak spolu před mnoha lety stavěli dům – byla to dřina, ale i trénink, udržování se ve fyzické kondici. Ještě mnoho let po jeho odchodu se s ním radila, povídala si s ním. Dnes je už zvyklá, že si musí umět poradit sama.

Celý její život byl ale spojený s Emilem a vlastně jsou spojeni dosud. Když jsem jí připomněl, že někde ve vesmíru je planetka, která nese jméno Zatopek, jen s úsměvem zakroutila hlavou a skromně řekla, že to je na Ťopkovu počest. Až když jsem jí připomněl rok 1952, kdy společně s Emilem Zátopkem získali v Helsinkách čtyři olympijské medaile, čímž se i ona navždy zapsala do olympijské historie, připustila, že to možná ta planetka ví.

Když jsem paní Zátopkovou v jejích šestadevadesáti letech navštívil, uvědomil jsem si, že není zdaleka nejstarší Nesmrtelnou v této knize. Jsou tu poměrně starší osobnosti: 97, 99, 101, a dokonce 108 let! Přesto si ještě ve svých devadesáti letech neuměla představit, že se dožije pětadevadesátky, a dnes si vůbec nepřipouští sté jubileum. To, že je mezi Nesmrtelnými „až“ pátá nejstarší, ji rozesmálo, a tak mi začala vyprávět o svých současných dnech.

Nadále je aktivní v Českém klubu olympioniků, který v sedmdesátých letech s Emilem a dalšími olympioniky založila. Každý měsíc se v něm scházejí nejen medailisté, ale všichni sportovci, kteří se v minulosti olympiád zúčastnili. Připomněla mi ono známé Coubertinovo

„Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se“. Klub se snaží pomáhat olympionikům, kteří mají potíže – ať už zdravotní, finanční či jiné. Scházejí se rádi, protože setkávání starých lidí, kteří mají stejnou minulost, zájmy, koníčky a samozřejmě i vzpomínky, je vždy příjemné a povzbuzující.

Pro mě jako sportovkyni je v tomto věku nejhorší ztráta fyzické kondice. Člověk ve vysokém věku začne chátrat. V šestadevadesáti už to zkrátka není ono, s tím se nedá nic dělat. Jsem už unavená a docela ráda bych si zalenošila. Nicméně důležité je zůstat ve stáří co nejdéle aktivní, pracovat, starat se o sebe nebo provozovat své koníčky. A hlavně se zajímat o okolní svět, nevymlouvat se na stáří, nepodléhat stařecké lenosti, nerezignovat na život.

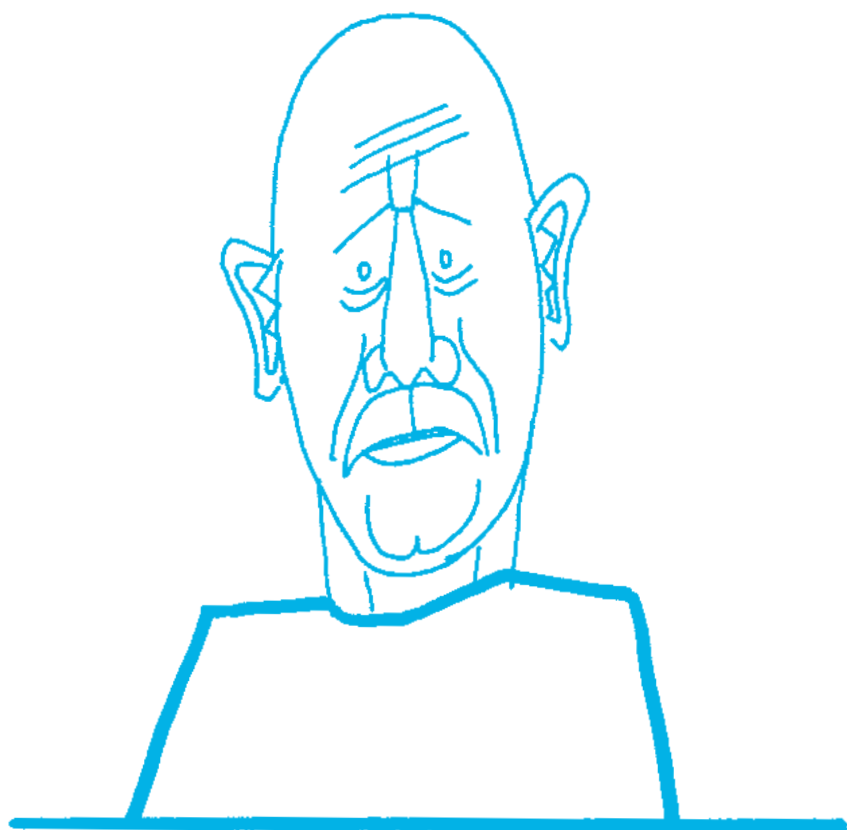
Dana Zátopková se dala před několika roky do sepisování knihy *Náš život pod pěti kruhy*, která vyšla v roce 2016, tedy když jí bylo devadesát čtyři let. O Zátopkových bylo pochopitelně vydáno mnoho knih, ale je v nich hodně zkreslených a nepravdivých informací poplatných tehdejšímu totalitnímu režimu. Konečně mohla zveřejnit skutečnosti, o nichž nikdo nevěděl. Například to, že Zátopkovi nebyli jen sportovními symboly Československa, ale měli i řadu problémů s komunistickou nomenklaturou. Už v roce 1949, tedy krátce po únorovém převratu, když se Emil vrátil z mezistátního utkání v atletice z Moskvy, velmi nahlas kritizoval Sověty, jak nehorázně šidili výkony našich sportovců, jak jim ubírali časy, míry i body. Vzápětí odmítl podepsat přihlášku do Svazu československo-sovětského přátelství a za trest byl jako voják „deportován“ do „ústřední politické školy“.

V roce 1952 odmítl odjet na olympiádu do Helsinek kvůli politické perzekuci sportovce Stanislava Jungwirtha, jehož nechtěli komunisti pustit. Svolili až poté, co se přesvědčili, že Emil Zátopek do Helsinek

zkrátka bez svého kolegy neodjede. Díky třem získaným olympijským medailím to nakonec Zátopkovi prošlo.

Nejvíc dezinformací a lží se šířilo po roce 1968. V tom roce se v Mexiku uskutečnila pro naši zemi slavná olympiáda, na níž Věra Čáslavská získala čtyři medaile a při předávacím ceremoniálu dala celému světu jasně najevo, že nesouhlasí s okupací Československa. Zátopkovi byli do Mexika pozváni jako čestní hosté, ale do poslední chvíle nevěděli, zda je státní orgány pustí, protože oba podepsali manifest *Dva tisíce slov*. Nakonec tam po tlaku mexických pořadatelů odletěli, po návratu jim ale nastalo peklo. Emila vyhodili z armády a všech sportovních organizací včetně olympijského výboru, přestože byl mnohonásobným olympijským vítězem. Najednou nebyl „hrdinou pracujícího lidu“, jak o něm psaly noviny dříve, ale vyvrhelem, který dlouho nemohl najít práci ani jako dělník. Na paní Danu dlouho naléhali, aby svůj podpis pod manifestem odvolala, ale nedala se. Následovaly zákazy v médiích, z učebnic se jména Zátopkových škrtila, náhle jako by zkrátka nebyli, a to vydrželo až do sametové revoluce. „Dosti vzpomínání, nebylo to příjemné,“ dodává paní Dana a dál jsme se bavili už jen o současnosti.

Přes svůj vysoký věk a problémy se stárnoucíma nohama je Dana Zátopková každoročně startérkou Seniorské míle ve Stromovce, kde i ona do pozdního věku běhala. Dnes jí to už unavené nohy nedovolí. Nicméně neleží v posteli a nekouká jen tak do stropu. Čte knihy i časopisy či deníky, o všechno se zajímá a všechno sleduje. Trápí se nespravedlností a nespolehlivostí našich současných politiků, stejně jako se raduje z úspěchů našich sportovců. Žije zkrátka tak, že se neuvěřitelné stovky let určitě dočká, přestože o tom nechce slyšet.

2018 ©

Petr Nárožný

herec, moderátor, bavič

* 14. 4. 1938 v Praze

Stavební fakulta ČVUT

Moderátor skupiny Rangers

Divadlo Semafor

Činoherní klub

Divadelní hry *Hejtman z Kopníku, Tanec bláznů, Léda*

Filmy a televize *Marečku, podejte mi pero!*,

Což takhle dát si špenát, Jáchyme, hoď ho do stroje,

Hospoda, Mach a Šebestová, Zlatíčka

S Petrem Nárožným jsem se potkal už kdysi při přípravě a realizaci televizního *Divadélka pod věží* Marie Rottrové, pak ve *Zlatíčkách* na Nově, které moderoval a kde jsem byl jedním z hostů, i při dalších příležitostech.

Je to neuvěřitelně vzdělaný a zvědavý člověk. Můžete si s ním povídat na jakékoli téma a on ví. Pro mě je „amatérským encyklopedikem“ či samoukem, zkrátka jakýmsi dědem Vševědem. Ví toho strašně moc nejen o stavařině, kterou vystudoval, ale i o herectví, jež naopak nevystudoval. O to pečlivější je při přípravě divadelní hry anebo při „šití textů do huby“, jak říká.

Nejvíce mne překvapuje jeho zaujetí, s jakým vypráví o všem možném. Jeho neuvěřitelná zvědavost. S lékaři se může bavit o medicíně, s astronomy o vesmíru, zná například latinské názvy osmaosmdesáti souhvězdí. S biologem si dokáže fundovaně povídat o rostlinách, s historikem o druhé světové válce a tak dále. Sleduje snad všechny obory lidské činnosti a o tom všem rád vypráví. Je zkrátka neuvěřitelně znalý a aktivní.

Původně chtěl studovat medicínu, nakonec dálkově vystudoval techniku a stal se stavebním inženýrem. Stavařina mu však k srdci nepřišla. Později se stal konferenciérem Rangers, pak partnerem Miloslava Šimka a Ludka Soboty v Semaforu a konečně profesionálním hercem v Činoherním klubu, kde působí dosud. Kromě toho je samozřejmě známý z mnoha filmů i komických vystoupení.

Já jsem teď dostal do ruky jednu divadelní hru, kterou bych měl hrát, a ta potřebuje výraznou úpravu. Jednak textovou a také režijní. Oslo-

vili jsme pana režiséra Strniska, který byl jeden čas taky šéfem v Činoherním klubu. Já jsem pod jeho režijním vedením dělal několik věcí. Zahrál jsem si tam parádní role, třeba Harpagona. Myslím, že jsme si docela rozuměli, že jsme si takzvaně sedli. Na tý hře jsme začali společně pracovat. A to mě baví. Od ledna bychom měli začít zkoušet, někdy v březnu je premiéra. Pro mě to znamená naučit se do Vánoc text.

Blbě slyším, takže radši chodím připravený už na první zkoušky, protože náповědky mně moc nepomůžou. V naší profesi je důležitá hercova příprava. Prostě si sáhnout do tý hry, nebát se na to podívat. Upravil jsem si třeba jednu bulvární komedii. Původně jen pro sebe, pak jsem ale zjistil, když si ji člověk upraví pro sebe, musí to upravit i pro ty ostatní, takže musí předělat skoro celou hru. A to mě na starý kolena začalo bavit. Nicméně až jednou přestanu hrát, určitě nebudu dramatikem nebo dramaturgem. To je náročná práce.

Mám spoustu jiných zájmů. Kdyby mně například někdo nabídl prohlídku cementárny, tak jsem ochotný tam vzít celou rodinu. Protáhl bych je tím zaprášeným provozem. Ptal bych se lidí, jak se to dělá, proč je to takhle a tak. Fáral jsem dokonce do dolů, byl jsem v hutích nebo na letišti v řízení letového provozu. Absolvoval jsem několik návštěv ponorek. Jak jsem se někde ve světě dostal k ponorce, tak jsem ji musel prostě prolézt. Zajímaly mě detaily, jak funguje tahle ta záludná podmořská zbraň.

Zajímá mě třeba truhlářská dílna, vyptávat se mistra oboru, jak se dnes se dřevem dělá, nebo si povídat s nějakým mechanikem či s hodinářem. Kdyby mi nějaký hodinář řekl: „Pane Náročný, přijďte ke mně, já vám budu hodinu vykládat princip nepokoje, jak funguje v hodinách,“ tak bych tam šel a nepokládal to za ztracený čas. Anebo kdyby mě pozvali do textilní fabriky, no tak se tam prostě rád půjdu podívat, jak se to dělá.

Na gymnáziu mě hodně zajímala astronomie. Už jako student jsem chodil pravidelně na hvězdárnu na Petřín. Absolvoval jsem ale taky stohodinový kurz Červeného kříže zakončený týdenní praxí v ne-

mocníci. Byl jsem u tří pitev. Setkal jsem se v životě s několika lidmi, kteří dělali kriminalistiku jako profesionálové. Mám doma literaturu o kriminalistice a také o forenzní psychiatrii. Těch zájmů bylo vždycky hodně. Zajímalo by mě povídat si s někým o matematice. Ale s někým, kdo studoval matematiku jako vědu. Byl jsem také členem Botanické společnosti. Když jsem se přihlásil, řekl mi jeden starý botanik: „Pane Nárožný, měli jsme tu faráře, učitele... To je běžný, ty mají zájem o kyticky. Ale herec, který s námi bude vlakem jezdit do Třebáně, tam trhat kytiky a s lupou si je určovat, pestíky a okvěti a květenství, určovat tohleto a támhleto a bude si kupovat botanický slovníky, to jsme tu ještě neměli.“ Mě zajímá všechno. Mám asi úchylku, anebo je to choroba. Moje žena se tomu vždycky směje.

Teď, když jsem vyjmenoval jenom maličkou část všeho, co mě baví, ti řeknu o svém koníčku největším. Je to láska k historii. Jak to začalo? Svým věkem jsem přece jen dítě poznamenané koncem světové války. Těmi spitfiry nebo německými tanky. Zkrátka vším, co bylo za války a po válce. Já viděl ještě opravdové letecké souboje. A tady někde asi začala moje láska k historii. Norimberský proces, kdy byl, proč byl, zpočátku bylo pro mne největší téma druhá světová válka. Ale pozor! Já nejsem historik, já jsem jen milovník historie. Já se o historii zajímám, čtu, studuju, podtrhávám si, dělám výpisky a velmi často se ptám svých přátel, profesionálních historiků. Rád s nimi o problémech diskutuju, to je možná moje největší radost.

Tak jsem například chtěl vědět, proč se to stalo takovému národu, který měl velkou budoucnost. Raymond Aron dokonce říkal, že dvacátý století mělo být německý století. Asi by bylo, měli na to našlápnuto. Proč takovémuhle inteligentnímu národu, s takovou plejádou nobelistů, hudebních umělců, vynálezců? Kam je to s tím Hitlerem zavedlo? Co dokázal tenhle národ udělat? Tuhle otázku si přede mnou položily samozřejmě statisíce jiných lidí, daleko znalejších. Nicméně to řeším vlastně celý život. Když chci rozplést druhou světovou válku, musím se dostat k Výmarské republice, k Prusku. Jenže když chci pochopit

Výmarskou republiku, musím vědět něco o Bismarckovi. Tak to začnu rozmontovávat a začíná takový ten zpáteční pochod. Pak vím něco o Prusku, ale zas nevím, proč ti Prusové byli taková, anebo co bylo vlastně to Polsko? Bylo to Polsko, nebo to byla Litva a Rusko? Tak tohle je prostě zábava na celý život. A pokud oči trošku uvidí, tak ji můžu provozovat do smrti a je to velká radost.

Petr je k nezastavení! Jeho dlouhý monolog o všemožných zájmech a aktivitách nelze přerušit. Možná proto, že špatně slyší anebo že se právě ocitl na létajícím koberci zájmů a historie. Letí nad nimi, dívá se dolů, za sebe i před sebe a je spokojený. Tak jej nechávám letět. Najednou pootevře jinak přivřené oči, a když zjistí, že nic neříkám, možná si myslí, že ani neposlouchám. Ale já naslouchám dědu Vševědovi dychtivě a poctivě! A tak se ptám, jestli to není na sepsání pamětí.

Ne, já nemám ambice oslovovat s tímhle lidi. Já si to dělám opravdu jen pro sebe. Všechny moje poznámky a ty stovky popsaných papírů, to jednou stejně žena vyhodí. A když ne žena, tak děti, a když ne děti, tak určitě vnoučátka. K čemu by jim byly štosy těch papírů a různých sešitů plných poznámek? Ale mě to baví. Já neznám krásnější pocit. Nezapomeň ale, že jsou to jenom takový amatérský výkřiky. Co já bych napsal svým potomkům o botanice?

Jeden čas mě pronásledovala taková ambice sepsat nějaké memoáry. K tomu se přiznávám, ale přiznávám se jenom proto, že mě to už opustilo.

Přesto jsem dychtivě přečetl několik pamětí. Pana Högera, Jaroslava Marvana, Eduarda Kohouta a tak. To byli páni, kteří žili kulturním způsobem, o jakém se nám, dnešním hercům, ani nezdá. Oni opravdu pěstovali takové to mezioborové přátelství. To, co dneska vůbec není.

Tenkrát Hugo Haas dohrál v Národním divadle a šel do Mánesa. Tam seděl Nezval, pak tam byl například i sochař, který se právě vrátil z Paříže. Seděl tam možná i malíř Franta Tichý, třeba i Karel Čapek. A takovíhle lidi se tam setkávali u stolu. To jsou snad ty nejvzácnější věci vůbec, protože člověk sedí ve společnosti lidí, kteří jsou skuteční mistři svého oboru. Tam se člověk mohl od nich něco dozvědět a pak se můžete bavit dál o obecných věcech, o politice, o vnímání světa nebo jestli se třeba bojíte smrti. Třeba i o tom, jak zacházeli se ženským. To byla škola života.

Málo lidí třeba ví, že Láďa Menšík měl doma obrovskou knihovnu, ale on ji měl také důkladně přečtenou! A jak znal poezii! A nejen tu českou. Jednou jsem měl možnost bavit se o filmu a o lidech kolem filmu s Raoulem Schránilem, takovým tím prvorepublikovým milovníkem. Moc mě zajímala atmosféra za první republiky a zejména za protektorátu. Byl jsem překvapený, co ten člověk znal, v jaké společnosti se pohyboval, co všechno ho zajímalo. Tohle se člověk dnes už od nikoho nedozví.

Před časem jsem chtěl napsat takový manuál starého pána, který to píše svým dvěma vnučkám. Jak on viděl život. Ne že jim chce radit, ale že třeba jednou to taky poznají, že do toho dorostou. Tak to by mě asi bavilo. Láďa Menšík však říkal jednu krásnou větu: „Já bych rád psal, ale to bych nesměl číst.“ Strašně mu rozumím. Spousta lidí měla rodinné kroniky. Jenže naše generace fotí na digitál. Ono se to pak vyhodí, ztratí nebo smaže, takže zmizí naše paměť...

Vracíme se do současnosti. Petr Nárožný je na svůj věk ve výborném fyzickém i psychickém stavu. V životě jej nepronásledovaly vážnější choroby. I ve stáří je neuvěřitelně vitální, aktivní, zkrátka „mladý stařík“ se spoustou plánů a nápadů. Stáří jako by se mu vyhýbalo. Před nedávnem

jsem viděl v Činoherním klubu trpkou komedii Miroslava Krleži *Léda* v režii Ladislava Smočka. Petr ve svých osmdesáti letech hraje staršího pána, svůdníka i milence. Je šarmantní, baví sebe i diváky, je zkrátka skvělý!

Jediná brzda stáří je práce. Systematická, každodenní práce. Ale pozor, ne koníčky. To je ukrutný omyl! Tomu podlehla spousta lidí. Já mám na ně vždycky takový chyták. Někdo třeba řekne, že je vášnivý rybář. Já poznal hodně lidí, kteří se těší, aby už byli v důchodu, už aby byli se ženou na chalupě. Tam je tak krásně, to je božský klid, ty ryby... A já na to říkám: „Když bude lejt jak z konve, půjdeš chytat ryby?“ Odpověď zní: „No to se na to vykašlu!“ Fajn, tak dávej pozor: „Prší jako z konve, je ohavný listopadový počasí. Já se doma musím oholit, oblíct, vzít si deštník, dojít na metro, jet tím metrem, vystoupit, dojít do divadla, převlíknout se, odehrát představení, vysprchovat se, dát si pivo, jít na to metro znovu, dojet domů... To já prostě musím udělat. A to je práce.“

Mám samozřejmě obrovský štěstí, že se moje profese dá v tomhle věku ještě dělat. Nemůže to dělat špičkovéj hokejista. Ten asi nemůže v osmdesáti bruslit, ale může někoho trénovat. Ani chirurg anebo pilot, kteří už pořádně nevidí, nemůžou v pokročilém stáří dělat svou profesi. Můžou ale učit, psát, předávat své zkušenosti.

Hrát divadlo se dá i po osmdesátce, když tě nohy unesou, ovšem začnou-li být problémy s pamětí, musíš se rozloučit, protože divadlo je v tomhle smyslu velmi krutá profese. My se musíme učit kvanta textů. A herectví je namáhavé i fyzicky, a tak občas chodím do posilovny. Já hraju každěj měsíc přes dvacet představení, z toho jich je mnoho na zájezdech. Nicméně mě to pořád strašně baví.

Když tě bolí zub před představením, tak během představení tě zaručeně bolet přestane. Když pajdáš na nohu, kulháš a do divadla skoro nedoležeš, tak jakmile jsi na pódiu a začneš hrát, spadne to z tebe a lidi si většinou ani nevšimnou, že tě ta noha bolí. Divadlo asi opravdu do-

káže vyplavit ty endorfiny. Dneska jsem už tím starým hercem. Když například hraju těžkou roli, třeba *Tanec bláznů* v Činoheráku, řekneš si, že toho musím mít plný zuby. Ale mně je teďka nejlíp. Mně je skvěle. Já nejsem po představení unavený. Mně se chce jít do světa. Šel bych na dobrou večeři, dal bych si dobrý víno nebo pivo, povídal bych si do půl druhý. Nemůžu si po takovém představení vlézt do postele a říct, že budu spát. To nejde.

A kdyby mi náhodou někdo řekl, že hrát můžu, ale už jenom zadarmo, stejně bych hrál a byl bych rád, že vůbec hrát můžu.

Představení *Tanec bláznů* jsem viděl. Věřte nevěřte, je to další Petrova životní role! V divadelním amplionu ale najednou zaznělo: „Pánové a dámy, za třicet minut začínáme!“ Takže my právě končíme...

Za půl hodiny Petr vlétne na jeviště hry *Tebe bych, tatínku, v Paříži nečekala* coby tatínek studující dcery, která si poněkud lechtivě přivydělává, ale její kolegyně neví, že je to otec. Některá si z něho dělá legraci, jiná ho dokonce svádí. A představte si, že ani to u osmdesátiletého Petra Nárožného není trapné, naopak je to uvěřitelné.

Proč je název této knihy *Nesmrtelní*

Pokud jde o víru, nesmrtelnost, smrt či nekonečno, můj názor na tato abstrakta je celoživotně neukotvený. Můj otec byl bezvěrec, ale já jsem chodil do náboženství, škola mě přiváděla ke křesťanství. Jiná škola mi ale pak víru vzala. Poslali mě na ateistický kurz a víra mi poté dlouho nechyběla.

V padesáti letech jsem si poprvé uvědomil, že se blíží stáří, poprvé jsem se ocitl na pomyslném vrcholu života a z onoho „kopce“, na který jsem za uplynulé půlstoletí vylezl, jsem pohlédl na jeho druhou stranu. Poprvé jsem si uvědomil, že tam někde dole v mlze je konec. Tehdy jsem však měl ještě dost energie, takže jsem se tím vážněji nezabýval.

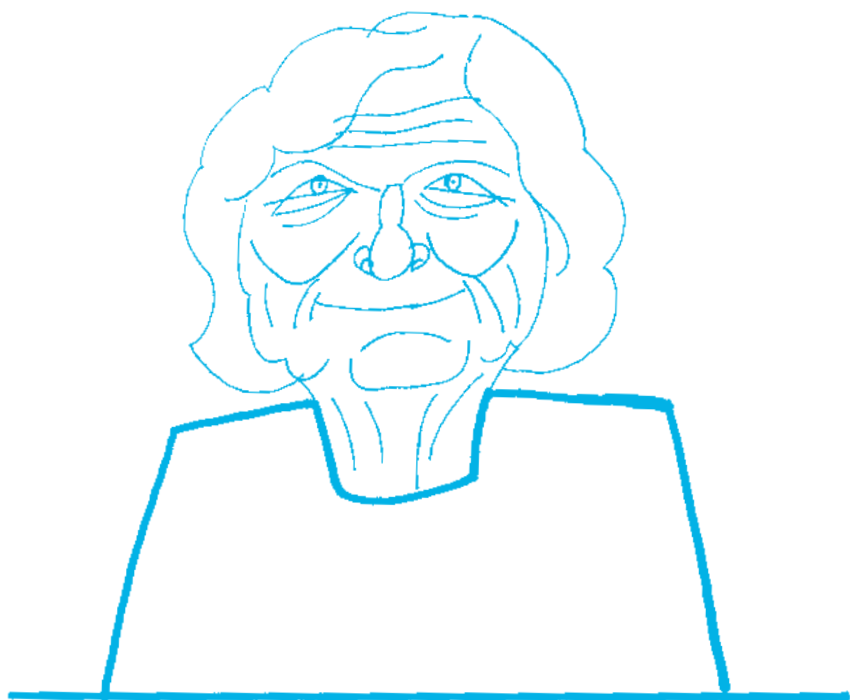
Když mi bylo šedesát a přiblížil se důchodový věk, chvílku jsem zauvažoval, co budu dělat v důchodu. V mžiku mi však bylo jasné, že budu pokračovat v tom, co jsem dělal většinu života.

Až kolem sedmdesátky jsem začal o konci života poprvé vážněji přemýšlet. O nesmrtelnosti, o smrti. Posléze, v určité obavě z „konečna“, jsem pak postupně začal věřit, že snad naše duše zůstávají kdesi ve vesmírném prostoru i po fyzické smrti. Dospěl jsem k tomu, že slovo „nesmrtelnost člověka“ má dva aspekty.

*Naše „nesmrtelnost“ je především v dětech, jimž předáváme sami sebe. V genech a ve výchově. Naši potomci vlastně prodlužují náš život a ten díky nim pokračuje. Druhým aspektem pak je naše práce, zkrátka „dílo“, které tu po sobě zanecháme. A tak jsem si uvědomil, že je mnoho lidí v pokročilém věku, kteří vytvářejí dílo, jež po nich jednou zůstane. Jsou ale i takoví, kteří si se stářím rady nevědí. Zestárnou a pak jen čekají na něco, co patrně samo od sebe nepřijde. Proto jsem se rozhodl sepsat knihu *Nesmrtelní*. Známé osobnosti jsou příkladem těm méně známým. Lékaři, herci, vědci, zpěváci, astronomové,*

sportovci, spisovatelé, profesoři, malíři, filozofové, režiséři, skladatelé, psychiatři, ale také dirigent, fotograf či politik vyprávějí o své práci, plánech, o víře a okolnostech jejich stáří, a dělí se tak o své zkušenosti, názory i rady s námi ostatními, kteří jsme dosáhli vyššího věku.

Miloš Zapletal

28/2/18 ©

MUDr. Ludmila Wichterlová

lékařka-stomatoložka, manželka Otty Wichterleho

* 18. 8. 1917 v Prostějově

Lékařská fakulta Univerzity Karlovy

Podepsala petici *Dva tisíce slov*

Manžel Otto Wichterle, vynálezce silonu a měkkých
kontaktních čoček († 1998)

Staří lidé, kteří si s vysokým věkem vědí rady, mne odjakživa fascinují. Patřili k nim i někteří moji předkové z matčiny strany. Z vyprávění dědy si pamatuji jejich vandry do ciziny na konci devatenáctého století. Ze středních Čech šli pěšky až do Vídně. Někteří dokonce do Mnichova. Obdivoval jsem prastrýce, jak ještě v devadesáti jezdil na kole, jiný prastrýc zase s hosty oslavoval své devadesátiny až do rána a opouštěl je, až když ostatní odešli spát. Jako správný kapitán lodi.

Moje celoživotní kamarádka Magdalena Dietlová mi často vyprávěla o své vzdálené tetince, manželce Ottu Wichterleho. Paní Linda, jak jí všichni říkají, přestože se oficiálně jmenuje Ludmila, je i ve svých sto jedna letech neuvěřitelně svěží, a proto jsem se rozhodl onen „zázrak přírody“ navštívit. Tím spíš, že pokračování jejího života je vloženo do tolika potomků. Do dětí, vnučat i pravnoučat, jichž má sedmadvacet!

Paní Wichterlová nejraději vzpomíná na svého Ottu, s nímž prožila „jen“ šedesát jedna let a oslavila diamantovou svatbu. Když pak zemřel, mnoho se změnilo. Přestala tančovat nebo hrát tenis, což do svých jednaosmdesáti a Ottových pětaosmdesáti let běžně dělala. Loni si sice ještě zapinkala, ale synovec jí musel nadhazovat míčky...

Otto Wichterle kdysi vynalezl silon a v padesátých letech pak měkké gelové kontaktní čočky, což jej proslavilo po celém světě. S manželkou je zpočátku vyráběli doma, doslova na koleně. Paní Linda jich vyrobila kolem čtyř tisíc! Manžel na ní prý chtěl své čerstvě vynalezené čočky zkoušet, ona je ale odmítla. Měla pocit, že ji z nich pálí oči. Brýle nosila od útlého mládí, ale zrak se jí na stará kolena zlepšil, a tak je od svých sedmdesáti let nenosí a vidí jako ostříž.

Paní Linda, anebo přiléhavěji „tetinka“, jak jí říká Magdalena Dietlová, svému muži pomáhala celý život a doprovázela ho po světě. Spolu podepsali i petici *Dva tisíce slov* a pak měli logicky problémy. Vzpomíná na masarykovskou demokracii i morálku. Dnes je to bohužel úplně jinak. Politici se hádají, spíše škodí, než pomáhají, a mnozí lžou. To za jejího mládí nebylo. K volbám do místní školy v Praze ale chodí. Naposledy volila Jiřího Drahoše. A nejen proto, že je bývalým kolegou jejího muže z Akademie věd, již se oba ve své době stali prezidenty.

Stojednaletý člověk samozřejmě především vzpomíná. Vyprávěla mi o loňské oslavě svých narozenin v jejím milovaném Stražisku nedaleko rodného Prostějova, kde dodnes tráví každé léto. Když tam přijede, nejprve navštíví obecní úřad, aby zjistila, co je tam nového, kdo se narodil, kdo zemřel a tak dále. Ač byla zvyklá žít na hanácké rovině, nedělá jí potíže zdolat každý den dvacet šest příkrých schodů, po nichž paní Wichterlová každé ráno vybíhá do schránky pro noviny.

Ve svém věku má samozřejmě právo si i postěžovat. Je jí například líto, že vnoučata a pravnoučata už nemají zájem o její pletené svetry, protože jsou vlněné a vlna prý kouše. A tak jim plete jen čepice a šály. Když se u svého pletení „hladce–obrace“ začne nudit, čte si k tomu klidně i knížku. Postěžovala si také, že při úklidu bytu se jí obtížněji kleká. Musí se opřít o židli...!

Já věru plést neumím, číst při jiné, zejména rukodělné práci také ne, a když si ve svém věku, o čtvrtstoletí nižším, než je ten její, například zavazuji tkaničky u bot, tak rychle přemýšlím, co bych ještě tady dole mohl udělat...

Paní Lindu mrzí i to, že už neumí tak dobře cizí jazyky jako dřív. Jednak nemá moc příležitostí mluvit a také už zapomíná. Kdysi se totiž jako zubní lékařka naučila nejen latinu, ale i německy, francouzsky, anglicky, italsky, řecky, a dokonce rusky.

Vůbec se ale nenudím. Ráda si přispím, a tak v zimě vstávám až v půl osmé. V létě kolem šesté. Když se nasnídám, jdu se podívat, jestli už

mám poštu ve schránce, a přitom nasypu ptáčkům a pak si v novinách přečtu, co je nového. Dopoledne velice rychle utíká, protože než člověk zastele, převlíkne, umyje se, je to tam. Navařím si a poobědvám, při obědě se většinou dívám v televizi na *Sama doma*, což je dost blbě, ale někdy jsou tam docela zajímavé věci.

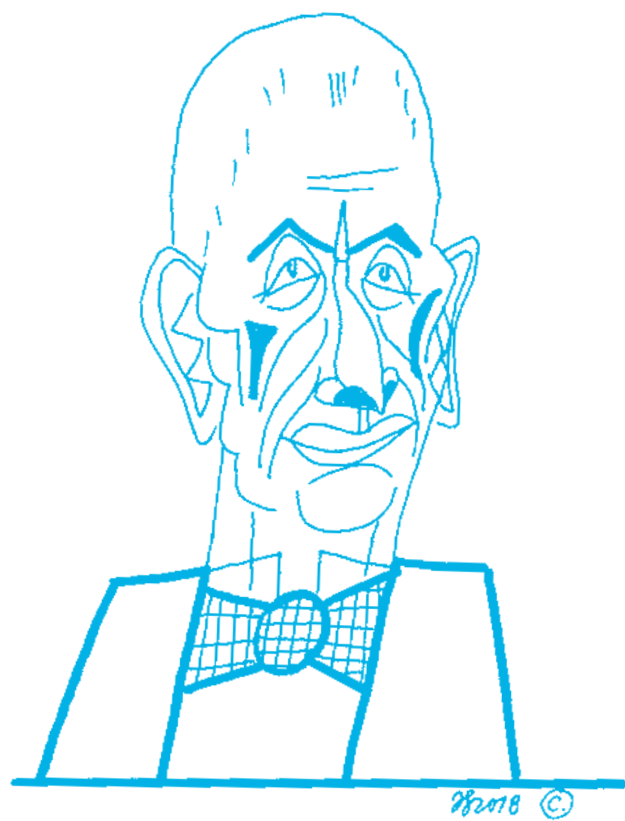
Po obědě nedělám siestu, protože si čtu knížku. Mám jednu vnučku, která je expert přes literaturu, a od ní mám vždycky nějakou zajímavou knížku. Pak obvykle poklidím, aby po mně nezůstal nepořádek, kdybych náhodou ten den odešla na onen svět. Potom obvykle někam zajdu, třeba do obchodu nebo na poštu, anebo mě přijde navštívit někdo z mých potomků, kterých je poměrně dost. No a i odpoledne je pryč! Po večeři se ráda dívám na televizi. Nejraději na programy o přírodě a vůbec o světě. Každý večer v deset hodin si vlezu do postele, pustím si rádio a poslouchám do půl jedenácté. Vždycky tam čtou nějaký román nebo povídku. A pak spím až do rána.

Paní Linda není věřící, ale celý život žije podle Desatera. Dodržuje morálku a vede k tomu všechny své potomky. Smrti se nebojí, což obvykle nikomu moc nevěřím. Jenže před rozloučením a odchodem mě šokovala.

Její domek je ve stráni, a tak má v pokoji vysoký strop. Uprostřed na stěně jsou vystavené medaile, které Otto Wichterle posbíral po světě díky svým vynálezům. Jsou zavěšené ve výšce nejméně čtyř metrů. Všiml jsem si, že další medaile má i na protější stěně nad skříňkou.

„Ne, že by se nevešly nad ty ostatní pod strop, ale před dvěma roky jsem se už bála lézt tak vysoko po žebříku, tak jsem je raději začala věšet na protější stěnu...“

Pochopil jsem, že paní Wichterlová se smrti opravdu nebojí...

Prof. MUDr. Josef Koutecký, DrSc.

**chirurg, pedagog, spisovatel, zakladatel dětské
onkologie**

* 31. 8. 1930 v Praze

Lékařská fakulta Univerzity Karlovy

Zakladatel dětské onkologie v Československu

Děkan 2. lékařské fakulty UK

Prorektor UK

Národní cena Česká hlava (2010)

Cena Neuron (světová věda) (2015)

Několik dalších ocenění - Cena Josefa Hlávky, Cena J. E. Purkyně,
Zlatá medaile UK, Čestná medaile Akademie věd,
medaile Za zásluhy (1996)

V této knize se píše o nebývale aktivních osobnostech navzdory jejich vysokému věku. Nicméně s tak aktivním člověkem, jakým je v osmdesáti osmi letech profesor Josef Koutecký, jsem se dosud nesetkal. Jako důkaz vyjmenuji několik jeho nedávných i současných aktivit:

dosud pracuje na Klinice dětské onkologie, kde také vyučuje studenty, je zakládajícím členem Učené společnosti České republiky, na pomoc onkologickým pacientům založil Nadaci Národ dětem, píše a vydává odborné knihy, beletrii i knihy pro děti, denně poslouchá vážnou, zejména komorní hudbu, každý měsíc pořádá hudebně literární večery *Život plný hudby*, donedávna byl členem rady Národního divadla, členem Nadace Národní galerie a rovněž Nadace Hollar, sbírá obrazy, je kmotrem slonů v pražské zoo, přednedávnem křtil slona Rudolfa a tak dále...

Na jaře 2018 vyšla Josefu Kouteckému kniha *Moje třetí láska*. Jeho první „láskou“ byla jeho žena, druhou medicína – onkologie – a třetí je jeho láska k hudbě. Právě o té je jeho nejnovější kniha. Vydal také již pět dílů *Krásných setkání*, povídání s někým zajímavým nebo o něčem zajímavém. Dvě další má připravené. Kromě toho samozřejmě napsal řadu odborných medicínských knih.

Překvapením jsou pro mne však jeho dětské knížky. Například *Vodníček Buližníček*. Navíc píše novou knížku pro děti, která se bude jmenovat *Malostranský pan doktor Heřman Půlkrábek*. Jsou to příběhy doktora z druhé poloviny devatenáctého století zasazené do prostředí Malé Strany, kterou Josef Koutecký miluje. O svém životě pak napsal knihu *Osm múz mého života*.

Píšu rád a myslím, že mám invenci. K dětským knížkám mám silný vztah, protože jsem byl v neustálém styku s dětmi při své práci a děti mám moc rád. Věřím, že i ony mne.

Poté, co odešla moje žena, sestává můj život z práce – buď na klinice, nebo doma. Na kliniku už nechodím každý den, ale chodím tam často, protože jsem ji založil a neumím si představit, že tam jednou přijdu, zavřu za sebou dveře a už bych se tam nikdy nevrátil. Chodím tam jako ke svému dítěti, pozoruju, jak se vyvíjí dál, a účastním se běžného života kliniky, zejména učím studenty.

Doma pak večer obvykle poslouchám klasickou hudbu. Nejradši mám hudbu komorní. Jsem dokonce členem rady Českého spolku pro komorní hudbu. Jako malý kluk jsem začal hrát na housle, rok poté na klavír. Hrál jsem dlouhá léta – a myslím, že dobře. Beethovena, Haydna, Mozarta, Chopina, Schuberta a další hudbu nejlepších skladatelů.

Josef Koutecký nesnáší a nezná nudu. Už třetí rok, pravidelně jednou měsíčně, má v literární kavárně Caféidoskop večer nazvaný *Život plný hudby*. V dvouhodinovém pořadu, jichž už bylo 24, hovoří na vybrané téma a prokládá ho hudebními ukázkami. Jeho hudebně-literární programy jsou už tak oblíbené, že si zájemci musejí rezervovat místo.

Přestože má ve vysokém důchodcovském věku mnoho aktivit a je neuvěřitelně vitální, jeho hlavní profesí zůstává medicína. A i když to není vystudovaný psycholog, jeho názory na život, víru a stáří jsou velmi zajímavé.

Život člověka a společnosti stojí na třech pilířích: na poznání, vnímání krásy a schopnosti udržovat dobré vztahy. Má-li mít člověk život naplněn, tak musí *poznávat*, to je jeho přirozenost, a do poznání patří v první řadě poznání toho, co já sám v životě dělám – v mém případě

tedy medicína, především dětská onkologie. Samozřejmě to platí i pro poznávání jiných principů života. Život není jen ten můj, ale je to poznávání všeho možného kolem.

Poznávání se týká samozřejmě také *krásy*. To nejsou jenom obrazy, které celý život sbírám, ale rovněž příroda. Poznání najednou přejde v krásu, protože krásná je také skála, krásný je strom, květ, motýl, brouk, krásný je tygr.

A když se tohle všechno dá dohromady, tak z toho vznikají *vztahy*. A nejen vztahy mezilidské, ale vztahy ke všemu ostatnímu, k přírodě, ke vzduchu, k vodě, ke stromům, k větru, k místům a samozřejmě k lidem. A u mě je to ještě násobené tím, že pro mě tím vztahem, který to nakonec do značné míry ovlivňuje, formuje, je víra, protože já jsem věřící člověk. Věřících je mnoho vynikajících vědců, spousta lékařů, i lidí z úplně jiných oborů. On se s tím dneska nikdo moc nechlubí, jako kdyby se za to styděl. I tak existuje dost otazníků, zejména díky narůstajícím vědeckým objevům a díky rozvíjejícím se technickým vynálezům. Přesto si neumíme vysvětlit zdánlivé banality, jako zda bylo dřív vajíčko, nebo slepice.

Lidé se mě často ptali: „Jak můžeš věřit, když ti pak umírají děti, které za nic nemůžou?“ Pro mě je jediné vysvětlení a to je Bůh, který vše stvořil. Nesmíme jej však personifikovat! Každý si představuje Boha jako starého vousatého pána, ale tak to vůbec není. Stejně tak je nesmysl, že se ani vlasek nepohne bez vědomí Pána Boha. Pán Bůh stvořil svět a stvořil člověka, ale člověku dal svobodnou vůli a ten už si vše dělá bez Pána Boha. Brzy po stvoření světa například Kain zabil Ábela. Bohužel to byla jeho svobodná vůle a Bůh mu v tom nemohl zabránit. Čím dál je pokrok, tím víc pokrok ze svobodné vůle špatných lidí může vést ke zhoubě.

Na stáří se mi nelíbí, že mám obtíže, které věk přinesl, takže já žiju od rána do večera vlastně v bolestech. Mám poškozenou páteř, tlačí mi to na nervové kořeny a to se mi nelíbí. Na bolest si nejde zvyknout, bolest vás sužuje. Ovšem s bolestí se dá naučit žít a já jsem se to naučil.

Proto mohu chodit na kliniku, psát knihy anebo přednášet studentům, aniž to na mně poznají.

Naopak se mi na stáří líbí, že mi přineslo svobodu. Celý život jsem dělal věci, které jsem dělat musel, a teď dělám jenom to, co chci. Základním principem umění stárnout je neztrácet jakoukoli aktivitu. Pokud to jde, zůstat ve svém oboru, sledovat ho. A když to není možné, tak si najít nějakého koníčka, kterého můžeme provozovat třeba do konce života. Pro spokojené a smysluplné stáří je zkrátka nezbytná aktivita.

První soukromou a nedocentitelnou recenzentku této knihy mi dělala manželka. Po přečtení této kapitoly mi položila doslova nezodpověditelnou otázku: „Jak bys ho stručně charakterizoval?“ Dlouho jsem přemýšlel, až mě napadla slova Jana Wericha: „Vy doktoři přece jen toho víte víc, nežli si my myslíme.“

2018 ©

Jan Přeučil

herec, rétor a pedagog

* 17. 2. 1937 v Pardubicích

Divadelní fakulta AMU

Docent DAMU

Akadémia umení v Banské Bystrici

Divadlo Na Zábradlí, Hudební divadlo v Karlíně

Filmy *Což takhle dát si špenát*, *Zítرا vstanu a opařím se čajem*,
Arabela, *Princezna ze mlejna 2*

Znal jsem jej jako svérázného představitele elegantních hereckých postav, ale i jako padoucha, dále jako rétora a mistra břitkého humoru. Setkal jsem se s ním ale jen dvakrát v životě. Poprvé při natáčení televizních *Bolkovin*, kde jsme však neměli možnost si popovídat. Podruhé jsme se sešli v prvorepublikové vinohradské kavárně nedaleko Českého rozhlasu, kde právě natáčel.

Na schůzky přicházím obvykle přesně a totéž očekávám od elegána českého filmu a divadla. Rozhlédl jsem se po místnosti. V jednom koutě seděly tři starší dámy. Představil jsem si je s krásnými předválečnými klobouky s širokými pentlemi. V opačném rohu si studentík u malého stolku dělal poznámky z vysokoškolských skript a posrkával kolu. Kousek dál jsem zpoza rozložených novin zahlédl vykukující pánský klobouk, u okna štěbetaly dvě krásné dívky, asi se svěřovaly o svých úspěších u mužů. Ani na zbývajících místech zcela zaplněné kavárny jsem Jana Přeučila nenašel. Že by nebyl známý perfekcionista pět minut po termínu domluvené schůzky na místě? Nezbývalo než se zeptat vrchního.

„Jsem informován, že sem chodí pan Přeučil...“

„Ano, občas,“ odpověděl muž v džínách a červené košili. „Támhle sedí!“ ukázal k novinám, jež elegantně držely pěstěné ruce a zpoza nichž pod ještě elegantnějším béžovým kloboukem vykukovala známá tvář.

„Á, dobrý den, už tady na vás čekám.“

Vstal a gentlemansky se se mnou pozdravil. Pokynul k židli, abych se posadil.

„Pamatujete si na mne? Kdysi jsme se viděli v Olšanech u Bolka na jeho *Bolkovinách*.“

„Samozřejmě, ale zejména si vás pamatuji od těch krásných štabajzen...“

O své „missí“ minulosti jsem si nechtěl povídat, a tak jsem rychle vysvětlil obsah připravované knížky *Nesmrtelní*.

„Je mi ctí, že mne mezi Nesmrtelné počítáte, ale ani nevím, čím jsem si to kromě svého věku zasloužil.“

Pana Přeučila si pamatuji ještě z divadelní hry *Zápas s andělem*, na kterou jsem se kdysi po maturitě náhodou dostal do Tylova divadla. Samozřejmě jej znám z jeho slavných filmových rolí. Od veseloher *Což takhle dát si špenát* anebo *Zítřka vstanu a opařím se čajem* přes *Arabelu* až k současným televizním seriálům. Pochopitelně si pamatuji i jeho role padouchů a slizounů, které tak skvěle ztvárňuje. Nicméně jej všichni známe rovněž jako upraveného a perfektně vystupujícího elegána.

Rychlým pohledem jsem přejel jeho dokonalé oblečení. Kárované sako, puntíkováná šála jakoby nedbale obtočená pod krkem, světlé kalhoty, vše v naprostém souladu. A vše doladěné neobyčejně krásnými nablýskanými botami. Ihned jsem pochopil, proč jsme se sešli právě v této kavárně.

Když mi vyprávěl o současných filmových i divadelních rolích, překvapivě začal o novém filmu režiséra Davida Mrnky *Milada* pojednávajícím o nejslavnější české mučednici Miladě Horákové. Až po chvíli jsem to pochopil. Ve filmu hrál sice malou roli, ale k osudu paní Horákové má velmi osobní vztah. Pamatuje si, jak jeho otce, který byl kamarádem Milady Horákové, v padesátém roce odvedli do vězení, odkud se vrátil až po deseti letech – původně byl navíc odsouzen na doživotí. Jako poslanec Národního shromáždění byl mezi několika sty členy smyšleného spiknutí proti tehdejšímu režimu. Jan Přeučil proces s Miladou Horákovou jako jedenáctiletý kluk prožíval denně. Modlil se, aby se táta vrátil. Mezi sedmi popravenými našťěstí nebyl.

V tehdejší době si nejen on, ale i celá rodina a tisíce dalších rodin pro-